

ГЕНДЕРНА СКЛАДОВА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ЖІНОЧОГО СПОРТУ)

Скіндер Н. В.

*Харківський торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету*

Постановка проблеми. В Україні тривають трансформаційні перетворення, які зумовлені фінансово-економічною, політично-законодавчою нестабільністю, відбувається нарощування кризових явищ в соціальній сфері, однак не завжди враховується належним чином гендерна складова.

Мета дослідження: висвітлення гендерної складової соціокультурного розвитку регіону на прикладі розвитку жіночого спорту (футболу та хокею) у м. Харкові.

Виклад основного матеріалу. В Україні як у пострадянській країні розвиваються переважно «традиційно жіночі» види спорту такі як, художня гімнастика, фігурне катання, а також волейбол, гандбол, оскільки добра база була сформована ще в часи СРСР. Зараз розвитку і вивчення жіночого спорту, на жаль, приділяється мало уваги, і виділяється мало фінансових коштів. На Заході (США) в просторі ЗМІ можна простежити присутню гегемонію чоловічих видів спорту над жіночими, при цьому трансляція жіночих все ж проводиться телеканалами, випускаються інформаційні репортажі новин. В Україні про досягнення спортсменок по ТБ можна почути досить рідко. Медіа простір, як правило, заповнений подіями чоловічого спорту, а про успіхи жінок йдеться тільки під час турнірів особливого значення (Олімпіада, чемпіонати світу та Європи), в новинах набагато менше згадується взагалі про жіночий спорт, жіночі команди не є учасниками численних рекламних компаній, як чоловічі.

Для того щоб зрозуміти становище, що склалося в соціокультурному просторі спорту України та м. Харкова зокрема, необхідно розглянути розвиток декількох видів. В Україні, як і в інших патріархальних суспільствах Європи, футбол та хокей сформувалися як «традиційно чоловічі» види спорту. Жіночий футбол та хокей суперечать

патріархальним канонам гендерних образів статі, оскільки розвивають у жінок маскулінні риси (сила, швидкість, витривалість, робота в команді, конкурентоспроможність). Подібну маскулінізацію жінок сучасні українські чоловіки уявляють як загрозу. Відповідно їх популяризація та комерціалізація не відбувається.

За радянських часів багато жіночих команд фінансували заводи. Після досягнення незалежності жіночий футбол та хокей стали малоцікавими, їх майже ніхто не фінансує. О. Веснянка [1] стверджує, що за допомогою підтримки жіночого футболу структурами бізнесу і влади, які є представниками патріархальної системи, це означало б, що вони перестануть (від)творювати і підтримувати свій існуючий маскулінний статус.

Станом на 1 вересня 2017 р. жіноча збірна України посідає 27 місце у рейтингу жіночих національних збірних команд у світі. Розформування у 1994 р. жіночої команди «Динамо» стало сигналом того, що футбол для жінок – не професія. Але в Харкові сьогодні тренуються найсильніші команди України – ФК «Жилстрой-1» (створена у 2004 р.) та ФК «Жилстрой-2» (створена у 2007 р.), які займають лідируючі позиції у чемпіонатах України серед юніорів, юнацьких іграх з футболу та ін. Окрім цього спортсменки є членкинями збірної команди України. У квітні 2013 року дитячо-юнацький футбольний клуб «Арсенал-Харків» відкрив відділення жіночого футболу. Мета його діяльності – розвиток жіночого футболу в м. Харкові, створення школи з підготовки юних футболісток у професійні клуби Харкова та України.

Приємно усвідомлювати, що у Харкові транслюють по ТБ матчі з жіночого футболу, і всі бажаючі можуть долучитися до перегляду. Як зазначає одна з кращих нападаючих харківського клубу «Жилстрой-1» Ольга Овдійчук [3], чоловічий та жіночий футбол відрізняється одним – жінки більш амбіційні, більш непоступливі на полі, будуть битися до кінця. Дівчата-футболістки працюють з неймовірної самовіддачею, не дивлячись на штучно створені суспільством бар'єри, прориваючись скрізь всі стереотипи, помилкові підходи та критичні ситуації.

Однак однією з найбільших проблем є той факт, що багато професійних гравців та суддів, організаторів, спонсорів та керівників при

словосполучення «жінка-спортсмен» бачать перш за все слово «жінка». Особливо, коли мова йде про найбільш популярний в Україні командний спорт – футбол.

Перша жіноча хокейна команда була створена у 1990 році у Харкові. Ще у 1993-1995 році існували жіночі хокейні команди, більш того збірна України успішно виступала на Чемпіонаті Європи, після чого припинилося фінансування і як наслідок команди зникли на довгі роки.

У сучасному світі в будь-якому європейському місті є своя жіноча команда і це є абсолютно звичним явищем. В Україні був створений жіночий комітет Федерації хокею України, а з липня 2016 р. своє існування починає жіночий хокейний клуб «Пантери», який був створений з метою популяризації даного виду спорту. Набір до команди здійснювали за допомогою реклами та соціальних мереж, пропонуючи навчання з нуля. Більшість спортсменок клубу прийшли з інших видів спорту або є діючими спортсменками (наприклад, Ковтун грає і у футбол, і у хокей). ЖХК «Пантери» тренує дівчат з 12 років. Але у дівчат немає майбутнього, тому що з хлопчиками вони можуть тренуватися лише до 12 років.

Слід зазначити, що фінансування клубу відбувається за свій рахунок або за допомогою спонсорів. Проте лише за рік існування ЖХК «Пантери» вибори 3 місце у Чемпіонаті України та вперше за 10 років медаль з хокею знову було привезено до м. Харкова. Гравці та тренер команди зазначають, що є безліч проблем, які виникають, зокрема: недостатній ігровий час на льодовій арені – весь час зайнятий аматорами, той час, який орендує клуб, занадто пізній для юних спортсменок (22.15 год.) – це не дозволяє в повному обсязі розвивати дитячий жіночий хокей у всіх регіонах [2].

Багато людей, мислячи стереотипами, досі вважають, що жіночий спорт не є таким видовищним. Відмінність жіночого хокею від чоловічого полягає в тому, що в ньому відсутня силова боротьба, гра дещо м'якіша. Привабливість: емоції, яких не має в чоловічому хокеї. Не дивлячись на те, що даний вид спорту тільки набирає обертів у місті, в нього з'являється все більше і більше глядачів. Серед центрів жіночого хокею в Україні сьогодні можна назвати: Київ, Дніпро (2 команди), Кременчук, Харків; планується створення команд в Одесі, Львові та Кривому Розі. Тобто маємо 5 команд, 100 дівчат. Також планується підготовка збірної до участі

у чемпіонатах Європи. Цікавим є той факт, що назви жіночих хокейних клубів є назвами жіночими: «Лавина» (Кременчук), «Дніпровські білки» (Дніпро), «Королеви Дніпра» (Дніпро), «Україночка» (Київ), «Пантери» (Харків).

Гасло «Fight like a girl» або «б'юсь як дівчина» в багатьох країнах, зокрема у США, промовляють з гордістю, проте в Україні через різноманітні штучно створені суспільством стереотипи чи то бояться, чи то не бажають акцентувати увагу на своїй силі, мужності та бажанні до перемоги. Багато людей просто не вірять і всіляко відкидають думку про те, що жіночий спорт може бути масовим, вважаючи, що він не приносить стільки грошей як чоловічий. Зауважимо, що проблема в нас самих, оскільки наше суспільство досі зважає на те, що скажуть інші, що личить/ не личить робити, і зовсім не замислюється над тим, чого людина сама бажає та що приносить їй радість. Жінки складають половину людства, чому ж досі їх досягнення чи захоплення викликають неабиякий подив, наче це щось надприродне.

Висновки. Бінарне уявлення про «маскулінності» і «фемінності» не дозволяє вийти за межі традиційного образу жінки. Встановлено, що сучасні спортсменки продукують поведінкові дисплеї «сутнісної» чоловічої чи жіночої ідентичності в залежності від різних обставин, які дозволяють по-різному діяти і репрезентувати себе в соціумі, що в результаті сприяє трансформації жіночої самоідентифікації і варіативності жіночих образів в культурі споживання [4].

З'ясовано, що, не дивлячись на те, що в м. Харкові успішно функціонують жіночі футбольні та хокейні спортивні клуби, на жаль, вони виживають лише за допомогою спонсорських коштів. Саме відсутність стабільного фінансування є причиною багатьох проблем, пов'язаних з розвитком даних спортивних напрямків.

Бачимо, що ситуація з жіночим футболом у місті є дещо кращою, аніж з хокеєм. Тому що, по-перше, є дитячі школи, які готують кваліфікованих спортсменок, по-друге, є можливість тренуватися в зручний час, по-третє, високий рівень конкуренції, оскільки є достатня кількість команд-суперників. На відміну від жіночого футболу, хокей має певні труднощі, наприклад, недолік ігрового часу на льоду та пізній час

тренувань неприпустимий для юного покоління хокеїсток. Але незважаючи на це, даний вид спорту стрімко розвивається.

Приємно усвідомлювати, що Харків – місто рівних можливостей, де всі можуть реалізовувати свій потенціал, незалежно від того, яку гендерну ідентичність конструюють суб'єкти. Приділяється належна увага гендерній складовій соціокультурного розвитку регіону загалом та обраних для дослідження видів спорту зокрема. Сподіваємось, що найближчим часом збільшиться підтримка держави та органів місцевого самоврядування, завдяки якій жіночий спорт зможе вийти на новий рівень розвитку.

Література

1. Веснянка О. Хлопці грають, дівчата спостерігають / О. Веснянка // Гендерний журнал «Я». – 2012. - №1 (29). – С. 28-29.
2. Объектив-Позиция. Женский хоккей в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=UzVlskVmTF0>
3. Ольга Овдийчук Женский футбол сильно отличается от мужского [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://football.sport.ua/news/329975>
4. Уэст К., Зиммерман Д. Создание гендера / К. Уэст, Д. Зиммерманн // Хрестоматия феминистских текстов. Переводы.; под ред. Е.Здравомысловой, А.Темкиной. – СПб.: Изд-во «Дмитрий Буланин», 2000. – С. 193-219.